Joint attention e definit ca interactiune sociala in care doi indivizi isi cordoneaza simultan atentia vizuala catre un obiect sau eveniment, cu mentiunea ca cei doi trebuie sa fie constienti de impartasirea atentiei. Aceasta forma speciala de atentie apare atunci cand copilul imparte pentru prima data contactul vizual cu parintele si se dezvolta pe parcursul timpului. Comportamentele specifice de joint attention care se dezvolta in mod normal intre 9-12 luni sunt:

comportamentul de interactiune sociala

comportamentul de acceptare a rutinei

repetarea unor gesturi sau protoimperative pentru directionarea atentiei sau pentru a cere ajutor in obtinerea unor obiecte

utilizarea acestora pentru a directiona atentia in vederea impartasirii experientei cu un obiect sau intr-un eveniment, cu o alta persoana

Comportamentul de joint attention apare in doua categorii: prima e raspunsul la joint attention prin **urmarirea directiei privirii, intoarcerea capului sau gestul de indicare sociala catre un partener** (Mundy, Hogan si Doelving, 1996), si apoi „ initierea” de joint attention prin **aratar**

ea sau alternarea privirii intre un obiect interesant sau un eveniment si un pattern social (Mundy et al. 1996). Joint attention e definit cel mai adesea prin timpul petrecut asupra obiectului sau asupra sarcinii-activitatii pe care un copil o realizeaza. Scaife si Bruner(`75) au descris pentru prima data tendinta copiilor de 2 luni de a urmari cu privirea un adult. Unii cercetatori sustin ca acest concept apare cel mai devreme la 6 luni (Buttervorth&Cochram, `80), in timp ce altii utilizand o alta definitie a lui sustin ca apare doar la 12 luni (Corkum&Moore, `95, Lempers, `79). Centrarea pe un obiect si ignorarea celorlalte (Baldwin 1995; Bloom, 2002, Tomasello, `95) se pare ca nu se manifesta foarte timpuriu. Unii cercetatori spun ca, copiii se uita la acelasi obiect „ca si adultul pentru ca vor sa vada ceea ce vad acestia". Asadar, prima perioada a dezvoltarii joint attention-ului se manifesta intre
9-12 luni, cu consolidarea tuturor elementelor la 12 luni
(Morales et al., 2000), chiar daca unii ridica bariera pana la 18 luni (Adamson&MacArthur, `95; Smith ,2003; Tomasello, `95).

Exista dovezi ce explica faptul ca, copiii considerati ca si temperament „accesibili" sunt mai responsivi social la interactiune decat copiii cu temperament „dificil" (Wasch&Gandour, `83). Copiii difera in abilitatea lor de a participa si a initia joint attention-ul in sarcini, mediu social si in interesul fata de alti oameni. Aceste diferente pot fi surse ale temperamentului. Asadar, copiii intre 6-12 luni urmaresc privirea altei persoane daca tinta e in campul lor vizual, dar ei nu se uita la aceeasi tinta ca si adultii, ci mai degraba in aceeasi directie. La 12 luni apare directia orientarii capului, mai degraba decat orientarea ochi-obiect, iar intre 12-18 luni se dezvolta capacitatea de reprezentare triadica, adica interactiunea copil-agent-obiect. Iata si un exemplu, caz real prin care joint-attention-ul poate fi exemplificat.

A., fetita de 1 an si 4 luni observata pe parcursul unei intregi zile in mediul ei familial, alaturi de parintii ei, M. 30, mama si A. 31, tatal. La aceasta varsta, fetita isi manipuleaza parintii prin tot ceea ce face. Pentru a evita starea de disconfort, nervozitate si frustrare, parintii prefera sa-i indeplineasca toate mofturile. Iata cateva dintre comportamentele de joint attention pe care am putut sa le observ pe parcursul intregii zile:

a) **contact vizual**: micul dejun este la fel ca si orice masa, un moment dificil pentru ca fetita nu vrea sa manance in mod regulat, la orele specifice meselor principale. Astfel ca micul dejun devine un joc: fetita este asezata pe un scaunel la masa, mama se afla in fata ei realizand contact vizual. Incepe jocul „uite avionul...". mama rupe in bucati o felie de paine prajita cu dulceata, dupa care ia fiecare bucatica si realizeaza miscari circulare in aer imitand mersul si zgomotul unui avion. Fetita mentine contactul vizual cu mama, apoi amandoua urmaresc cu privirea „zborul" bucatii de paine pana cand bucatica este inghitita de copil reluandu-se contactul vizual cu mama.

b) imitatie: mai tarziu, in momentele de joaca se implica si tatal. Acesta foloseste o minge pe care o rostogoleste pana in dreptul fetitei aflata la o distanta de 1 m. Aceasta imita actiunea parintelui si o rostogoleste inapoi primind aplaudele si laudele tatalui. Pentru ca la aceasta varsta, copilul se plictiseste foarte repede si are nevoie de diversitate, explorarea apartamentului incepe.

c) **pointing (indicare)**: fetita ajunge in bucatarie si pe un raft situat la o inaltime la care ea nu ar fi putut sa ajunga observa o strecuratoare. Nerabdatoare o trage pe mama ei de fusta si indreapta degetul aratator spre acel obiect al carei denumire inca nu o stie. Mama ii zambeste si intelege ca fetita doreste sa atinga si sa exploreze strecuratoarea, de aceea i-o si ofera. Fetita se uita la ea si o pune pe cap, in timp ce mama ii explica utilitatea ei, precum si denumirea.

d) **gesturi protodeclarative & contact vizual** inainte de a adormi fetita poarta o discutie cu mama in limbajul cunoscut numai de cele doua. Mama se aseaza pe pat cu fetita in brate, deschide o carte de povesti realizata numai din ilustratii si incepe sa-i prezinte copilului sirul evenimentelor. Limbajul folosit de parinte este unul adaptat varstei copilului. Foloseste cuvinte simple, propozitii scurte si clare utilizandu-se si de indicarea cu degetul a fiecarui personaj ilustrat. Fetita urmareste imaginile cu privirea si din cand in cand adreseaza intrebari mamei de genul : cine? de ce?manifestand in acest fel o atentie si o curiozitate ridicata in contactul cu mama ei.

Acestea sunt principalele semne specifice joint attention-ului. Ai vreo intrebare sau nelamurire? Vreo curiozitate? Exprima-te aici sau diana@sighet-online.ro

Despre autor: Psiholog sub supervizare, student-masterand in cadrul Universitatii Babes-Bolyai, Cluj-Napoca, Masteratul de Psihologie Clinica, Consiliere si Psihoterapie, precum si Masteratul de Psihologia Sanatatii, anul 2;

Editor online: www.suntparinte.ro